

in tedaj tudi države. Če namreč človek vero zapravi, če ljudje strahu božjega več ne poznajo, jih nobena moč več vladati ne more. Tako pa pride zdvijani rod v žalostno stanje, da bode neusmiljeno samo vladala moč silnejšega, in bo tlačil, kdor bo močnejši. Taki brezverneži so toraj največji sovražniki državam, ker brez prave vere in svobode ne more obstati nobena država, nobeno ljudstvo. Absolutizem in trinoštvo zamore nekoliko časa vladati, dolgo vendar v zdajnjih časih ne more. Pravi podlagi vsaki državi v zdajnjih časih ste le prava vera in svoboda. Vladarstvo, ki ne stoji na teh podlagah, se mora v kratkem zrušiti.

Če pa duhovni naših otrok ne bodo več učili sv. vere in spodobnega življenja, če jih ne bodo več učili spoznavati Boga, ki dobro plačuje in hudo kaznuje, bodo večji del odrastli brez vere, ker vlada jih tega učiti ne more, in v nobeni posvetni postavi se ne nahajajo besede; „Veruj samo v enega Boga!“ Postava kaznuje tata, ali nikjer ne podučuje ljudi: „Ne kradi!“ Vse to naj dobro premislijo tisti, ki hočejo brezverskih šol in kateri vedno kričijo: Proč z duhovnimi iz šol!

Kako strašno nemški liberaluhi napadajo slovanske rodoljube, slovanske narode in duhovne, beremo vsak dan po liberalnih časnikih. Vsak najmanjši pregrešek poberó in ga stokrat povišanega raztrosijo po časnikih. Takim ljudem bi se lahko reklo, naj pometajo poprej pred svojim pragom, saj imajo tudi toliko napak, da če bi je hoteli vse tiskati, bi imeli vsi tiskarji dan na dan obilno posla.

Vemo prav dobro, zakaj da nemškim liberalcem naše duhovništvo toliko mrzi. Zato, ker je slovenski narodnosti čvrsta podpora! Za tim grmom zajec tiči. So pa tudi, ki imajo drugih vzrokov, da se nekako duhovnov izogibljejo, ker se namreč bojé, da bi pred svetom imé zgubili, da so liberalni. To so strahopetneži, od katerih ni kaj posebnega pričakovati. Tužna nam majka!

Če tedaj nemški liberaluhi nočejo slovanskim narodom v Avstriji dati vseh onih pravic in svobode, katere vživa nemški narod v Cislajtanijski; če delajo na to, da bi se zatrla katoliška cerkev; če nočejo pripoznati drugim svobode, ampak hočejo svobodo le za se, ter vse, kar jim je na poti, posiloma zatirajo: nastane zares važno vprašanje: Kaj nam je storiti, da se vsemu temu grdemu postopanju v okom pride.

Jaz mislim to: Vsi tisti, katerim je mar za to, da bodo vživali vsi avstrijski narodi enake pravice in svobodo v najširšem pomenu; vsi tisti, katerim je mar, da se nam ohrani sveta katoliška vera; vsi tisti, ki hočejo, da se povrne zaželeni mir med narodi v Avstriji; vsi tisti, ki hočejo, da se ohrani še dalje naše lepo cesarstvo in spet močno postane; vsi tisti, ki hočejo, da spet pridemo do boljšega, vsi ti se naj tesno združijo in s združenimi močmi in z vsemi postavnimi pripomočki naj delajo proti sovražnikom narodnih pravic, sv. vere in prave svobode!

To skupno in v resnici občno koristno delovanje proti omenjenim neprijateljem, je lepi namen našemu konservativnemu političnemu društvu.

Neprijatelj je sicer strašna večina; to nas vendar naj ne straši, ker je naša stvar pravična, ktera prej ali slej zmaga mora, če smo le zložni in delavni! Krivičina stvar nima obstanka, pravična pa bo trajala na veke!

Vsi tisti, ki tedaj hočejo z nami delati da pridemo do boljšega, naj toraj pristopijo k našemu društvu, ki si je postavilo tako lepi cilj in ktere ga geslo je in ostane: „Vse za vero, domovino in cesarja!“

Gospodarske stvari.

Umni sadjorejec.

Bolezni sadnega drevja in njih zdravila.

Bršlin.

Tudi bršlin drevo zlo ujé, treba ga je tik tal posekati, in še korenine z vso skrbjo iz zemlje spraviti, potlej pa kakor dalješ po drevesu seže, ga iz debla strgati, in na zadnje

vse, deblo in veje, koder je bršlin bil, z apnom pobeliti, da se drevo spet omore.

Sentivost.

Sentivost je, kadar ktera veja ne raste in ne rodi, temuž kratke, košate mladike poganja, ki se močno od drugih vej razločijo, da je kakor metla ali gost grm, bolj dimnat od drugih in pobešen. Mraz je muzgo skazil, in to prikazen storil. Take veje se morajo gladko odžagati in rane zamazati in drevo bo ozdravelo. Na jablanah in črešnjah se take veje največkrat naredijo

Rija.

Rija vtegne biti v koreninah po vejah ali na listju. Če je drevo v mrzlo, železno zemljo vsajeno, in stoji v mokrem, začnejo naj pred male, potlej tudi večje korenine rijoveti, na koncih gnjiti, in drevo se suši. Pomaga se takemu drevesu posebno če je še majhno s tem, da se izkopa, bolne korenine se mu prirežejo, in se kam drugam prosadi. Če je pa drevo veliko, se zemlja okoli korenin odkopa, in bolne korenine prirežejo, med železno se puhlična zemlja primeša, in nekaj vej odžaga. Tudi je dobro takemu drevesu s pepelom gnojiti. Če je pa rija v vejah in na listju, ki se naredi, če pridejo po vročini mrzle kaplje dežja, kar tudi sadju škodje, da ne dozori in prej odpade, ali pa je zgol grintovo, če ga je kaj ostalo; taki rijji ni pomagati: pravi se je: ožig ali palež.

Zmrzlina.

Po zimi drevo malokdaj zmrzne, prej pa ali pozno v jeseni ali zgodaj v spomladi; po zimi je muzga v drevesu že trda; zmrzne pa le vodena reč v njem, in še celo počí, ker ga led razženo. V jeseni drevo zmrzne, kadar še ima muzgo, in hud mraz nastopi, posebno po deževnem vremenu, ko je les moker; takrat tudi trta rada pozebe. V jeseni se temu v okom pride, če se mladike prikrasajo na drevesu, kakor se to stori na trti, da sok nazaj stopi, in druge mladike bolj očvrsti; ali pa se mu listja potrga, da iz zraka živež zgublja. V spomladi pa pomaga, če se drevesu korenine dalje mrzle ohranijo, da ne ženejo, kar se zgodi; če se leda nad korenine naloži, ali pa brinjeve ali smrekine veje ali kak vejnik okoli debla nadeva, da korenine senco imajo, in se s tem muzga zadrži, da se pozneje gibati začne; ob enem pa tako ravnanje drevesu jako gnoji. Da korenine drevesa ne pozebejo, najbolj pomaga listje, ki se v jeseni razgrne okoli takega občutljivega žlahnega drevesa. V nevarnosti pozebsti so drevesa z bolj debelo sverščijo, ktera stojijo v nizkem in mokratnem kraju, in so bolj zgodnja, kakor: orehi, breskve, marelice; taka drevesa se lahko s slamo obvežejo, da ne pozebejo.

Če pa se je spomladi mraza bati, ki pognani brst ali cvet umoriti žuga; pomaga včasí velik dim, ki se po dolih naredi, če se kaka reč, pezderje, vlažna slama, mokro veje vže, da tleje in zgol dim dela; kadar ga sapa drugam ne žene, kder drevja ali vinograda ni. — Boljše pa je vzlasti nizka drevesa z rijuho pred solncem zakriti; ali pa z vodo tako drevo pred solncem poskropiti, ker voda zebljino počasí taja. Zategadel so sadunosniki in vinogradi še tako v nizkih krajih, vselej najbolj zavarovani soper spomladanski mraz, katerih položaj ali lega je na zahodnji strani.

Če bi sad na drevesu v jeseni zmrznul, naj ostane do topljejege časa; po tem se pa spravi v hladni kraj, kjer se sčasoma otaja, in dober bo za vsako rabo.

Medljivost.

Če listje začne rumeneti, in se sušiti tudi drevo nelha rasti, to je: medljivost. Tu je treba pogledati; če so korenine do kake gnojnice prišle, bo tako drevo se posušilo, ker se mu muzga kazi. Če je pa drevo v mokroti, naj se mu po grabnih ali jarkih moča odpelja; če je preveč na suhem, naj se mu zemlja okoli večkrat pomoči. Morda pa so takemu drevesu miši korenine oglodale; po tem jih je obrezati, zamazati, in nekaj vej porezati.

Suhotica.

Ta bolezen v tem obstoji, da se drevo začne od vrha po vejah sušiti, sadje mu pred časom odpada, pa tudi listje

zgublja, dokler se popolnoma ne posuši. Vzrok je v koreninah. Tako drevo gre odkopati, suhe korenine prirezati, dobre prsti jim dati, in nekaj vej vzeti, najbolj pa vse suhe do zdravega lesa odrezati, in rane zamazati; po tem se bo drevo spet pomladilo in še dolgo rodilo.

Vodenica.

Kedaj po deblu drevesa počí koža, in iz nje se muzga cedi. Takemu drevesu se bolna koža do zdrave izreže, rana zamaže, ob času pušča, to je, v kožo po deblu vreza naredi, zemlja zrahlja in s pepelom pognoji.

Toča.

V časi toča silno drevje poškoduje. Tako poškodovano drevje se naj s kravjekom in ilovico pomaže.

Opazka. Po mladem sadunosniku je v obče dobro kopati, da mlado drevje več živeža dobiva, ker se mu zemlja zrahljuje, in če še se kaj seje ali sadi, se navadno tudi zemlja pognoji. Vendar je treba jako paziti, da se o kopi koreninice dreves ne ranijo; pa tudi nič preblizo dreves ne seje ni ne sadi, posebno takih reči ne, katerih korenine globoko v zemljo segajo, da drevesom potrebnega živeža ne jemljejo.

Dopisi.

Iz Ptujja. — (Ogled na volitev našega poslanca Hermana.) — Modros vržen v žest (spiritus) še strašno zasiči, a potem krepne; temu podobno se mi zdi besneče gadno nemškutarstvo vede in vide, ka mu k koncu teče doba slavnih dni naslonjenih na prekrotke in prepotrpljive slovenske rame, napinja še vse strune na doseg napačnih namenov, na močenje zdravih in dostojnih nagledov; nemškutarji slepijo nezvedence, zolijo, hlinijo se, lažejo, obetajo, razsajajo po zverinskem, vsaj pozabivajo, ka se gibljejo v človeškem društvu, ka so ljudje. Malo več zdravega nauka še našemu ljudstvu in trdne značajnosti, da ne bode vsak bedak in zijak z njim mlel kakor guda z mehom, pa odklenkalo je ostudnim dvoživcem in jih hudobnim naklepom. Zvršitev volitve deželnega poslanca za ptujski in rogaški okraj slavna, uspeh časten, poraz za nemškutarstvo bridek — pelin, trinje. Itak bode treba omeniti nekatere opazke in svetu pokazati den 23. rožnika, da se razvidi nečuden pritisk na naše slovensko ljudstvo od nasprotniške in uradne strani.

K prvotnim volitvam volilnih možev bili so tudi pošiljani poverjeniki ne znajoči slovenski, nek takih nezaročencev poprašan od prostega Slovence, kak namen je tej volitvi, burkvasil je v nerazumljivi nemščini čistim Slovincem neko pomešano godlo, a potle nagovoril župana, da isto pové v našem jeziku. Jeli te zato plačuje slovenski kmet, ka ne maraje za njegov lepi golé niti se toliko ne poskrbiš, da bi mogel govoriti v besedi jemu razumljivi? jeli bi se naj gospodar zbog blapca učil drugega jezika, a ne blapec, kterega gospodar svojimi peticami plačuje? Nek drug nemškutarski uradnik je priporočal kot volitveni poverjenik na vse kriplje nemškutarskega ponudnika pri prvotnih volitvah, čeravno je pre ukazano bilo uradnikom povse nepristrano se obnašati. V neki občini so se možje in duhovniki razgovarjali, koga hočejo voliti, a poverjenik to opazivši, je mahoma zinil: moja gospoda! prosim, ne zdelavajte volilcev. Je li to kaj spada na poverjenika, če se možje o volitvi razgovarjajo in posvetujejo? o tem nima škricar niti čmrgnoti. Zoper volitvene poverjenike ne vedoče slovenski in pristranski se kazoče prosvedujejo Hermanovi volilci. — Kdo nam vé razozlati vzrok, ka je en oddelek volilcev imel na volitveni izkaznici naznanjen začetek volitve ob devetih, a drugi o pol edena jstih? menda se je htela s tem zmotnjava delati? C. k. okrajnega glavarja g. Strobacha moramo potegniti na odgovorost in razjasnilo tega nam kvarnega nereda in pogubne motljivosti. Neprijetno se je pod nos kadilo marsikteremu črtniku slovenstva, videvsemu, ka so slovenski volilci za narodno zastavo ponosno pablajočo in razvijajočo napis: „gosp. Herman bo naš poslanec“, sprejavani od godcev godočih ves pot, namreč od čitalnice po gospodski ulici do volitišča: „Naprej zastava slave“, častno kot borilni junaki so stopali. Pred vrati postavšemu zastavniku prijel je hipoma nek najet drbalnik za zastavo,

ne umé razločka med mojim in tvojim, toraj razbojniško; naglo priskočivši korenjak g. V. rekel je črsto: zastava je naša, na kar je popustil napadnik, in djana je bila v volivnico — nemškutarsko kasino — kder nam je bilo odločeno torišče za volitev, češ, da bi se toliko leže in silneje dalo pritiskati. Ne vem, kaj je oviralo, ka niso bila nijednostranska tla odmerjena za to delo? Črkami na črevelj dolgimi je na svisleh rečenega hrama razčoperjen stal napis: Izvolite Rodošega, v bližini se je pivo točilo, smotke pontjale, drhal ptujska blejala vreščanje zverjadjemu tuljenju najpodobnejše, Rodošekov pajbar, obisnovši že pri začetku učilniške lestvice, pa hvalil na vse grlo očó, tolmače in prave, koliko je temu ali onemu dobrega učinil. Občinstvo halabuka in drtje je rastlo, ter zahtevalo po vsej sili našo zastavo mirno v kotu slonečo dotle, dokler je ni odnesel orožnik, da se je zunaj obesila in po takem so razsajalci mogli razločnejše čteti častno ime Hermanovo. Vstop v volilnico je bil dovoljen samo volilcem, vendar vrinoli so se tudi besnjaki s pokritimi keblacami, deroči se in tuleči kakor lakotni volkovi po ruskih pustinjah, kakor steklači peneči se na mirno duhovništvo in narodno stranko, nered je kipel, nek Rlač Juri s Soviča, videmske župnikovine doma, najet in menda precej trdno pijan, divjal je huje, nego li neukrotljiva bora zimi in spomladu na Krasu, rigaje nečlovečje ručanje in brečanje. Od zunaj so palice v zraku plešale groze se v volivnico, narodnjaki so zahtevali red od c. k. poverjenika in pa orožnike, inachi bi vso odgovornost nepovoljnih izgredov zvrnoli na njega. Omenjeni zijak je imel najbrže namen in nalogo prestrašiti in razpršiti volilce, a potle s svojimi privrženci zmoči, vendar črni naklepi niso stekli po volji. Kot nepozvanec in nevolilec se je tudi gibbal po volilnici Hekov Janžec, po pismu Drevenšak z Leskove, bržčas je splezil prek plotu, kajti na vrata pre stražnik ni puščal ljudi brez izkaznice; opomenjen od nekega volitvenega razvodnika, naj odide iz tega torišča kot nepovabljenec, skesil se je kakor jazbec naganjan iz tuje koruze, še poverjenikov pomagač ni našel poslaha, slabost ali nehotnost. —

Volitveni razvod (komisija) je bil sevsema naroden, vseh sedmero je volilo ljubljence slovenskega naroda, gosp. Hermana. Ne vidi nam se prav, ka bi prvo mesto zasedel c. k. poverjenik, kakor se je tu vršilo, nego prvosednik volitvenega razvoda, kaj takega je ali neznanje reda ali pa nesramnost. Tudi ne ide pravilno, ka prijemlje izkaznice od volilcev c. k. poverjenik in popituje koga konec voli; to si je menda drzno prilastil okrajni glavar g. Strobach, da bi pritiskal volilce. Kaj je poleg c. k. poverjenika v volilnici iskal g. dr. Rupnik? Ni nam dano pogoditi pravila ali pravice, po kateri bi se postavljali volilci na gornji kraj mize volitvenega razvoda, kakor n. pr. g. Leskošak, menda da bi svojoj premožno osobo in lesičjim pogledom tlačil volilce postavljajoče se onkraj jemu nasproti, kedar je bilo zvano ime posamnikov. Vse je bilo navrtó proti nam, najnespodobnejše se razsajalo zoper duhovništvo, da bi po takem zasramuje vodnike odvrnoli ljudstvo od njih, a za se masten lov napravili na menje zvedenem in neprevejanem narodu. Zvito nemškutarsko smetje išče zagozde zabijati med ljudstvo in duhovnike, da bi toliko zdatneje v kaluži ribilo, da bi dobivše je v kremplje in puščene brez vojvodov leže je podelalo, ter ostalo nam vsem za vrhovnike in oblastnike. Namen toliko se napinajočega nemškutarstva je z nami gospodovati, v kar nijen pameten Slovenec nikdar ne more in ne sme privoliti. Dragi Slovenec! ne daj se zanarjati od tujcev in nemškutarjev, ter vedi, da ti je duhovnik gotovo največi dobrotnik, ki med narodom za narod živi, ki je na prsih slovenske matere kakor ti učil se lepe glasove slovenskega jezika mlo izgovarjati; ako se tebi bolje godi, tudi duhovniku, mora toraj s tebo čutiti, trpeti in se veseliti. Ali bi morebiti tiste čislal za svoje dobrotnike in prijatelje, kteri si dajo srebrno namizje glasovati na potroške tvojih krvavih žuljev, kakor je to učinil, po naznanilu nemškega časnika, g. Rodošek; ali one, ki so mu to protipostavno zglasovali, kakor postavimo g. dr. Šrafela in tovarši, ali tiste, ki po 12 odstotkov jemljejo peneze ti posodivši, pri drugem blagu pa še je menda inachi, kakor postavimo gosp. Leskovšak, ali one, ki odinod priromavši v tvoji domovini živijo maste se s tolstoj službo, pa ne vedo namič tvojega jezika, kakor postavimo c. kr. okrajni glavar g. Strobach g. Fiehna realnogimnazijski ravnatelj in več podobnih tujih stvorov; ali takše, kteri po krémah kot divji zijaci brez